

BONT STORMVOGELTJE *PELAGODROMA MARINA* EEN NIEUWE SOORT VOOR NEDERLAND

White-faced Storm-Petrel *Pelagodroma marina* new to the Dutch list

A. A. ANDRIESEN en M. J. TEKKE

BESCHRIJVING

Op 23 november 1974 maakten A. A. Andriesen en N. Peters een vogeltocht langs het Noordzeestrand tussen Monster en Terheijde (ZH). Langs de vloedlijn vond Peters een naar schatting 4 dagen dode vogel, die niet gaaf meer was. Bij nadere beschouwing zagen zij, dat zij met een stormvogeltje te maken hadden. Door de lichtgekleurde kop en onderzijde beseften zij, dat het geen Stormvogeltje *Hydrobates pelagicus* of Vaal Stormvogeltje *Oceanodroma leucorhoa* kon zijn. Zij dachten aan het veel zeldzamer Wilsons Stormvogeltje *Oceanites oceanicus*. Het exemplaar werd medegenomen en thuis ingevroren. Daar werd de vogel door Andriesen en M. J. Tekke voorlopig gedetermineerd als Bont Stormvogeltje *Pelagodroma marina* (Latham). Zij kwamen op grond van verenkleed en afmetingen tot de conclusie, dat het geen Wilsons Stormvogeltje kon zijn. Het exemplaar berust thans in het Zoölogisch Museum in Amsterdam onder coll. nr. ZMA 28.132.

Aan C. S. Roselaar en J. Wattel van het Instituut voor Taxonomische Zoölogie (Zoölogisch Museum) werd vervolgens gevraagd, of het mogelijk zou zijn de ondersoort vast te stellen. Roselaar beschikte over beschrijvingen, die hij in 1974 maakte in het Muséum National d'Histoire Naturelle te Parijs. Wattel vergeleek het exemplaar met de balgencollectie van het British Museum (Natural History), Subdepartment of Ornithology te Tring. Zij beiden durfden, zij het voorzichtig, de uitspraak te doen, dat de gevonden vogel tot de ondersoort *P. marina eadesi* Bourne behoort, die op de Kaapverdische Eilanden broedt. De hier volgende uitvoerige gegevens danken wij aan hen.

De vogel was een overjarig ♀, oviduct dik, aan de basis iets gekronkeld; ovarium 5 × 8 mm, follikels 1 mm in doorsnede, enkele tot 1½ mm. Gewicht 47,3 g, normaal vet. Vogel iets aangepikt en licht bedorven. Maten van de balg: vleugel 168 mm, staart 82 mm, diepte staartvork 10 mm, snavel vanaf de veren 19,2 mm, loopbeen 45,8 mm, middenteen met klauw 36,8 mm. Snavel en poten zwart, zwemvliezen geel met zwarte omranding. Verenkleed zeer vers en gaaf, geen rui; vleugelpunten gaaf, dus niet in gevangenschap (bv. aan boord van een schip) geweest. Maaginhoud uitsluitend onverteerbare resten en enkele steentjes, geen vers organisch materiaal.

Ten aanzien van de determinatie merken zij het volgende op. De vogel heeft een langere snavel en loopbeen dan een van de vormen van het zuidelijk halfmond. Alleen de twee Noordatlantische ondersoorten komen dus in aanmerking: *P. marina hypoleuca* (Webb, Berthelot et Moquin-

Tandon) van de Salvage Eilanden en *P. marina eadesi* Bourne van de Kaapverdise Eilanden. Hiervan liggen de Kaapverdise Eilanden het verst weg, maar het is bekend dat beide ondersoorten na de broedtijd naar het noorden kunnen uitzwermen. Zo zijn er enkele vondsten van *eadesi* bekend voor de Atlantische kust van Noord-Amerika (Buckley and Wurster 1970, Roselaar in druk). De ondersoort *hypoleuca* is eenmaal in West-Europa vastgesteld: 1 januari 1897, Colonsay, Inner Hebrides, Schotland (Bourne 1967). Dit was tevens het enige eerder bekende geval van *Pelagodroma marina* in Europa.

De ondersoort *eadesi* verschilt van *hypoleuca* door een wit voorhoofd, dat duidelijk afgescheiden is van de loodgrijze kap (bij *hypoleuca* loopt de donkere tekening van de kop vlekkelig door tot op de snavel); voorts door een langere snavel, een lichter grijze bovenzijde, een geringere uitbreiding van het grijs op de zijborst en een kortere en minder diep gevorkte staart. Het voorhoofd van de vogel van Monster/Terheijde is erg wit en de snavel lang, 19,2 mm. Bij 25 exemplaren van *hypoleuca* gemiddeld 17,3 mm, minimum 16,1, maximum 18,2. Bij 11 exemplaren van *eadesi* gemiddeld 18,6, minimum 17,6, maximum 20,0. Voorhoofd en snavel komen dus overeen met *eadesi*, evenals het vele wit op de zijborst. De rug en schouders zijn echter donker grijs, donkerder dan *eadesi* zowel als *hypoleuca*. Mogelijk hangt dit samen met het verse kleed van deze vogel. De ter vergelijking beschikbare vogels in Tring en Parijs waren alle in iets versleten broedkleed. De kleur van

Fig. 1. Bont Stormvogeltje *Pelagodroma marina*, Terheijde-Monster, 23 november 1974.
White-faced Storm Petrel *Pelagodroma marina*, 23 November 1974, Terheijde-Monster.

A. A. Andriesen (Copyright)

de bovenzijde biedt dus geen aanknopingspunten voor determinatie. De staart is lang voor *eadesi* en de staartvork eigenlijk te diep. De diepte van de vork varieert bij 23 exemplaren van *eadesi* tussen 3 en 9 mm, gemiddeld 5,5 mm; bij 16 exemplaren van *hypoleuca* tussen 4 en 12 mm, gemiddeld 7,2 mm. De staartlengte van de Nederlandse vogel komt overeen met het maximum, dat bij *eadesi* te vinden is. Geconcludeerd kan worden, dat de vogel waarschijnlijk tot *eadesi* van de Kaapverdise Eilanden behoort, ofschoon de staartvork nogal diep en de rug vrij donker is.

Bijgaande foto (Fig. 1) werd in Amsterdam gemaakt door Andriesen.

BEOORDELING

CDNA: Bevestigde waarneming van *Pelagodroma marina*.

CSNA: Subspecifieke determinatie niet met zekerheid mogelijk, vogel vertoont overwegend de kenmerken van de Kaapverdise ondersoort *eadesi*. Plaats in de Avifauna: Na *Hydrobates pelagicus*. Nederlandse naam: Bont Stormvogeltje. Deze naam was toevallig kort tevoren door de CNA voor andere doeleinden vastgesteld. In de meeste veldgidsen wordt de soort nog Fregatstormvogeltje (naar de oude Engelse naam Frigate Petrel) genoemd.

SUMMARY

On 23 November 1974 a storm-petrel — about 4 days dead — was found on the beach of the North Sea, between Monster and Terheijde (province of Zuid-Holland). Later it was identified as a White-faced Storm-Petrel *Pelagodroma marina* (Latham). The specimen is now in the collection of the Zoological Museum at Amsterdam, where it was examined by C. S. Roselaar and J. Wattel. After comparison with descriptions made at the Muséum National d'Histoire Naturelle in Paris and with material in the British Museum (Natural History) in Tring, they both concluded tentatively that the specimen belongs to the subspecies *eadesi* Bourne which breeds in the Cape Verde Islands. The main characters distinguishing this subspecies from *P. marina hypoleuca* (Webb, Berthelot et Moquin-Tandon) of the Salvages are the more extensively white forehead and the longer bill. These characters were clearly shown by the Dutch specimen, but the tail was rather long for *eadesi* and the fork of the tail deeper than in any of 23 specimens of this race.

Pelagodroma marina disperses north after breeding. Specimens of *eadesi* have been found off the Atlantic coast of North America. There is a single record of a specimen of *hypoleuca* in Europe: 1 January 1897, Colonsay, Inner Hebrides, Scotland. There were no indications that the present specimen had been on board of a ship before arriving on the Dutch coast.

The above specimen has been accepted as the first confirmed record of *Pelagodroma marina* for the Netherlands.

LITERATUUR

- Bourne, W. R. P. 1967. Long-distance vagrancy in the petrels. *Ibis* 109: 141—167.
 Buckley, P. A. en C. F. Wurster. 1970. White-faced Storm-Petrels *Pelagodroma marina* in the North Atlantic. *Bull. Br. Orn. Club* 90: 35—38.
 Roselaar, C. S. in druk. A record of the Frigate Petrel. *Pelagodroma marina* off the Atlantic Coast of North America. *Ardea*.

Adressen: A. A. Andriesen, Isabellaland 840, Den Haag; M. J. Tekke, Harderwijkstraat 136, Den Haag.